

BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN ARAŞTIRMA YAPMA VE ARAŞTIRMA SONUÇLARINI BAKIMDA KULLANMA İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

*Meral KELLEÇİ

**Zehra GÖLBAŞI

**Meryem YILMAZ

***Selma DOĞAN

* Yrd. Doç. Dr. , Yazışma adresi:Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, 58140, Sivas

E-mail: meralkelleci@yahoo.com

** Yrd. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

***Prof. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

ÖZET

Amaç: Bu araştırma hemşirelerin araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını bakımda kullanma ile ilgili görüşlerini incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapıldı.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini Sivas’da bir üniversite hastanesinde çalışan toplam 237 hemşire oluşturdu. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan bir soru formu ile toplandı. Veriler frekans dağılımı ve ki-kare testi ile değerlendirildi.

Bulgular: Çalışmada hemşirelerin %45.6’ sının herhangi bir araştırma sürecinde yer aldığı, %80.6’sının hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullandığı, yalnızca %4.6’sının Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Derneği’ne üye olduğu, %11.4’ünün düzenli olarak süreli yayın takip ettiği, %78.9’unun en az bir kez mesleki bilimsel bir toplantıya katıldığı ve %84.8’inin bilgisayar kullanmayı bildiği belirlenmiştir. Yüksek lisans ve lisans mezunu, 21–25 yaş grubunda, bekâr, 5 yıldan daha az süredir ve dâhili kliniklerde çalışan hemşirelerin bir araştırma sürecinde yer alma sıklıklarının diğerlerine göre daha yüksek ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulundu ($p<0.05$). Hemşirelerin çoğunluğu, hemşirelik alanında yapılan araştırma sonuçlarının hasta bakımında kullanılması gerektiği (%84.8), hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmanın hemşirelik hizmetlerinin kalitesini yükselteceği (%88.6), araştırma sonuçlarını kullanarak hasta bakımı vermenin, hemşirenin bağımsızlığını arttıracığı (%81.4) ve hemşirelik araştırmalarının hemşireliğin bilimsel bir meslek olarak gelişmesine katkı vereceği (%88.6) biçimindeki görüşlere katıldıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç: Hemşirelerin çoğunluğunun bakımda araştırma sonuçlarını kullanma ile ilgili olumlu görüşlerinin olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: araştırma, hemşirelik bakımda araştırma sonuçlarının kullanımı, hemşire görüşleri

THE VIEWS OF NURSES, ABOUT CARRYING OUT RESEARCH AND UTILIZATION OF RESEARCH RESULTS IN NURSING CARE IN A UNIVERSITY HOSPITAL

ABSTRACT

Objectives: This study was carried out to determine nurses' views about researching and whether nurses utilize research's results in nursing care or not as descriptively.

Methods: The sample of this study consists of 237 nurses working in a university hospital in Sivas. Findings of this research are collected with a questionnaire that is prepared by researchers. Data were evaluated by frequency distribution and Chi-Square test.

Results: This study is shown that 45.6 % of nurses participate in any research process and 80.6 % of them have used the results of researches on nursing care. Moreover, only 4.6 % of nurses are members of HEMAR-G association, 11.4% of them read professional journal orderly and 78.9% of nurses join a scientific meeting at least one time about their professions. In addition, it was found that 84.8 % of this population knows using a computer. A group of nurses' whose ages change from 21 to 25 and are single, they have master or bachelor degree and they are working less than 5 year or working in internal clinics frequency of participation in research processes is higher than other nurses and the difference between these two groups is considerable for researchers ($p<0.05$). This study is declared that majority of the population agree with using researches' solutions are necessary for helping patients in hospital (84.8%) and using these solutions for patient care is increased the quality of nursing service (88.6%) and the autonomy of a nurse (81.4%). They also admit that researches of nursing are supported the development of nursing as a scientific profession (88.6%).

Conclusions: It can be claimed that majority of nurses have positive opinions about utilization result of researches in nursing care

Key words: research, the utilization of research results in nursing care, nurses' views

GİRİŞ

Hemşirelik mesleğini geliştirebilmek için hemşire profesyonellerin uygulamalarını araştırma sonucunda elde edilen bilgilerle gerçekleştirmeleri önemli bir gerekliliktir. Ancak halen tüm dünyada bir grup hemşire deneyimlere göre çalışmakta ve rutin uygulamaları yerine getirmektedir (Bayık 2002, Bjoerkstroe ve Hamrin 2001, Eller ve diğ. 2003). Oysa günümüzde hemşirelerden kanıta dayalı olarak çalışmaları istenmektedir. Her ne kadar kanıta dayalı uygulama ile eş anlamda olmasa da ülkemiz koşullarında hemşirelerin en azından bakımlarında araştırma sonuçlarını kullanmaları beklenmektedir.

Kanıta dayalı uygulama, meslek üyeleri arasında teorik olarak kabul edilmiş olmakla birlikte kullanımı henüz yaygın değildir. Araştırmacılar, kanıta dayalı uygulama yapılmasının önünde bulunan dört önemli engelden, söz etmektedirler. Bu engeller; hemşirelerin klinik uygulamalar için araştırmayı gerekli görmemeleri, araştırma raporlarını anlama ve uygun olarak değerlendirme becerilerinin yetersiz olması, kanıta dayalı uygulamanın yerine getirilmesi için yeterli zamanlarının olmadığına inanmaları ve kanıta dayalı uygulama için kurumsal desteğin yetersiz olması olarak sıralanabilir (French 2005, Holleman ve diğ.. 2006). Araştırmacılar bu engellerin nedenleri olarak, hemşirelerin büyük çoğunluğunun araştırma literatürünü okumadıkları, araştırmalarda yer

almadıklarını ya da uygulamalarına araştırma bulgularını yansıtmadıklarını belirtmektedirler (Bjoerkstroe ve Hamrin 2001, Champagne ve diğ. 1997, Glacken ve Chaney 2004, French 2000, Merjery ve diğ. 2006, Parahoo 2000, Rodgers 2000, Veeramah 2004). Hemşirelerin araştırma sonuçlarını okuma, değerlendirme ve bakımda kullanma ile ilgili zamanlarının ve yeterli bilgilerinin olmadığını, bunları yapmanın zaman kaybı olduğunu belirtmeleri diğer bir ifadeyle araştırma kullanımı konusunda negatif tutumlarının olması, bakımda araştırma sonuçlarını kullanmanın önemli bir engelini oluşturmaktadır (Glacken ve Chaney 2004, Eller ve diğ. 2003, Kajermo ve diğ.1998, Kajermo ve diğ.. 2008, Parahoo 2000, Olade 2003). Bunun yanı sıra hemşirelerin bakımda araştırma sonuçlarından elde edilen bilgiyi kullanmak yerine çoğunlukla deneyimlerini kullanmaları engelleyici diğer önemli bir faktör olarak görülmektedir (Oranta ve diğ. 2002). Ayrıca sağlık bakım sisteminin ve kurumun, hemşirelerden beklentileri, araştırma sonuçlarını bakımda kullanmalarını destekleyici olmaması da bir başka önemli engeldir (Glacken ve Chaney 2004, Kajermo ve diğ.. 1998, Kajermo ve diğ. 2008, Kuuppelomeki ve Tuomi 2003). Dolayısıyla çeşitli bireysel ve kurumla ilgili özellikler hemşirelerin araştırma sonuçlarını bakımda kullanmasını etkilemektedir (Eller ve diğ. 2003, Estabrooks 2003). Araştırma sonuçlarını bakımda kullanma ile ilgili öncelikle bireysel özellikler üzerinde durulmaktadır. Hemşirelerin araştırma ile ilgili inançları, tutumları, eğitim düzeyleri, bilgiyi arama ve ulaşma davranışları, profesyonel özellikleri gibi bireysel özelliklerinin, araştırma sonuçlarını bakımda kullanmalarını etkilediği ifade edilmektedir (Estabrooks 2003). Araştırma sonuçlarını bakımda kullanma ile ilgili, organizasyonel özelliklerin ise en az etkili olduğu belirtilmektedir (Rycroft-Malone 2004). Estabrooks ve diğ. (2003), araştırma sonuçlarının kullanılmasında kurumsal özelliklerin önemli olduğunu ancak bireysel özellikler belirlenmeden ve geliştirilmeden, amaca ulaşmanın güç olacağını bildirmektedir. Hemşirelerin mesleki yayınları takip etmeleri, araştırma ile ilgili kurslara katılmaları, kongre, sempozyum gibi etkinliklerde rol almaları, mesleki dernek ve örgütlere üye olmaları, bireysel gelişimlerine katkı sağlayacak önemli etkinlikler arasında yer almaktadır (Kajermo ve diğ. 2008).

Türkiye'de hemşirelik alanında yapılan araştırmalar giderek artmakta olup araştırmaların daha çok akademisyen hemşireler tarafından yapıldığı ve yayınlandığı, klinik hemşirelerinin ise yukarıda belirtilen nedenlere benzer gerekçelerle araştırma sonuçlarını kullanmadıkları belirtilmektedir (Bayık 2002, Görak 1995, Kocaman 2002, Khorshid 1996, Yava ve diğ. 2007). Oysa bakımın kalitesini arttırmak için hemşirelerin uygulamalarında araştırma sonuçlarını kullanmaları önemli bir gerekliliktir. Yukarıda belirtildiği gibi, araştırmacılar, bakımın kalitesini arttırmak ve deneyimlerden çok kanıt temelli uygulamaları gerçekleştirebilmek için öncelikle hemşirelerin, bireysel ve profesyonel özelliklerini incelemenin gerekli olduğunu vurgulamaktadır (Estabrooks ve diğ. 2003, Parahoo ve Mccaughan 2001, Retras 2000).

Son yıllarda bu araştırmanın yapıldığı üniversite hastanesinde, kalite çalışmaları yapılmaktadır. Yapılan çalışmaların ana hedeflerinden biri de bakım kalitesinin geliştirilmesidir.

Hemşirelik uygulamalarının bilimsel bilgiye dayandırılması bakım kalitesini geliştirmede kullanılacak önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Amaç

Bu araştırma, hemşirelerin araştırma süreci ve klinik uygulamada araştırma sonuçlarının kullanımı ile ilgili görüşlerini ve bireysel özelliklerini incelemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı türde olup, evrenini bir üniversite hastanesinde çalışan 272 hemşire oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, çalışma evrenin tümünü kapsamıştır. Ancak araştırmaya katılmayı kabul etmeme (n=16, %5.8) ve araştırmanın yapıldığı tarihlerde izinli ya da raporlu olma (n=19, % 6.9) nedenleri ile 237 (evrenin %87.3'ü) hemşire çalışmaya alınmıştır. Araştırmanın yapıldığı hastane 750 yatak kapasiteli olup, araştırmanın yapıldığı tarihte hastanede 272 hemşire çalışmaktadır. Hemşireler 8-16, 16-24 ve 24-08 olmak üzere üç vardiya şeklinde görev yapmaktadır.

Veriler bir soru formu ile toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan form, üç bölümden oluşmaktadır. Soru formunun ilk bölümünde yaş, medeni durum, çalışma yılı, eğitim düzeyi, çalıştığı birim, görev unvanı ve çalışma biçimi gibi hemşirelerin tanıtıcı özelliklerini belirlemek amacıyla 7 soru yer almıştır. Formun ikinci bölümünde, hemşirelerin herhangi bir araştırma sürecinde yer alma, bilimsel toplantılara katılma, mesleki süreli yayın takip etme, bilgisayar kullanma, hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanma ve HEMAR-G Derneği'ne üye olma durumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmış toplam 6 soru yer almıştır. Son bölümde ise araştırma süreci ve klinik uygulamada araştırma sonuçlarının kullanımına yönelik 17 ifade yer almıştır. Formda yer alan ifadeler bu konu ile ilgili literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır (Estabrooks 1999, French 2005, Kajermo ve diğ. 1998, Milner ve diğ. 2006). Daha sonra hazırlanan ifadelerin dil ve kapsam geçerliliği için üç uzmandan görüş alınmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Formda yer alan her bir ifadenin karşısında “katılıyorum”, “kısmen katılıyorum” ve “katılmıyorum” olmak üzere üç seçenek bulunmaktadır. Veri toplama formu hazırlandıktan sonra 20 hemşire üzerinde ön uygulama yapılmış, açık ve anlaşılır olmayan sorular düzeltilerek forma son şekli verilmiştir.

Uygulama öncesinde, kurumdan yazılı izin alındıktan sonra hemşirelere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, araştırmanın amacı açıklanmış ve araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözel onamları alınmıştır. Araştırmacılar tarafından Nisan – Mayıs 2007 tarihleri arasında hemşirelere veri toplama formları verilmiş ve doldurmaları istenmiştir. Doldurulan formlar tekrar araştırmacılar tarafından toplanmıştır.

Veriler bilgisayar ortamında frekans dağılımı ve ki-kare testi ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Hemşirelerin %36.3'ü 26-30 yaş grubunda, %52.3'ü bekar ve %60.8'i lisans mezunudur. Hemşirelerin %40.5'i dahili kliniklerde, %25.3'ü cerrahi kliniklerde çalışırken %70'i klinik hemşiresi

olarak görev yapmaktadır. Hemşirelerin çalışma şekli incelendiğinde, %38.'i hasta sayısını, %19.8'i ise yapılacak iş/işleri paylaşarak çalıştıkları, %32.9'unun belirli bir çalışma şekli olmadığı, çalışma şekillerini koşullara göre düzenledikleri belirlendi (Tablo1).

Hemşirelerin %45.6'sı (n=108) herhangi bir araştırma sürecinde yer aldığını belirtmiştir. Hemşirelerin araştırma sürecinin hangi aşamasında yer aldıkları incelendiğinde; %63'ünün (n=68) tez çalışması kapsamında, %39.8'inin (n=43) araştırma sürecinin planlama, %40.7'sinin (n=44) uygulama, %30.6'sının (n=33) verilerin değerlendirilmesi ve %27.8'inin (n=30) araştırma raporunun yazılması aşamasında yer aldıkları belirlenmiştir. Hemşirelerin %80.6'sı (n=191) hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullandıklarını belirtmiştir. Hemşirelerin yalnızca %4.6'sı HEMAR-G derneğine üye olduğunu ifade ederken, büyük bir çoğunluğunun (%95.4) derneğe üye olmadığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Hemşirelerin %78.9'u en az bir kez mesleki bilimsel bir toplantıya (kongre, sempozyum, seminer) katılmıştır. Hemşirelerin bilimsel toplantılara katılma sayıları ortalaması 3.09 ± 2.27 'dir. Hemşirelerin herhangi bir mesleki süreli yayın takip etme durumları incelendiğinde, yalnızca %11.4'ünün düzenli olarak süreli yayın takip ettiği belirlenmiştir. Hemşirelerin %43.5'i düzensiz olarak süreli yayın izlediklerini belirtirken, %45.1'i ise herhangi bir mesleki süreli yayın izlemediğini ifade etmiştir. Bilgisayar kullanmayı bildiğini ifade eden hemşirelerin (%84.8) %77.6'sı bilgisayarı orta düzeyde kullandığını belirtmiştir. (Tablo 2).

Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tanıtıcı Özellik	Sayı	%
Yaş		
21-25	77	32.5
26-30	86	36.3
31-35	42	17.7
36 ve üzeri	32	13.5
Yaş ortalaması: 29.01 ± 5.32		
Medeni durum		
Evli	113	47.7
Bekar	124	52.3
Mesleki eğitim düzeyi		
Yükseklisans	9	3.8
Lisans	144	60.8
Önlisans	71	30.0
Sağlık Meslek Lisesi	13	5.4
Çalışma yılı		
1 yıldan az	44	18.6
1-5 yıl	83	35.0
6-10 yıl	46	19.4
11 yıl ve üzeri	64	27.0
Çalıştığı birim		
Dahili klinikler	96	40.5
Cerrahi klinikler	60	25.3
Diğer klinikler*	81	34.2
Görev unvanı		
Yönetici hemşire	8	3.4
Sorumlu hemşire	34	14.3
Klinik hemşiresi	166	70.0
Poliklinik hemşiresi	29	12.2
Çalışma biçimi		
Hasta paylaşımı	90	38.0
İş paylaşımı	47	19.8
Oda paylaşımı	22	9.3
Diğer**	78	32.9
Toplam	237	100.0

*Acil, Ameliyathane, Hemodializ, ve Yoğun Bakım bu grupta toplanmıştır.

**Bu grupta belirli bir çalışma biçimi olmadığını belirten hemşirelerin ifadeleri ve yönetici olarak çalışan hemşirelerin çalışma biçimleri yer almıştır.

Tablo 2. Hemşirelerin bazı profesyonel gelişim göstergelerine göre dağılımı

Göstergeler	Sayı	%
Araştırma sürecinde yer alma		
Alan	108	45.6
Almayan	129	54.4
Hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanma		
Kullandığını ifade eden	191	80.6
Kullanmadığını ifade eden	46	19.4
HEMAR-G Derneğine üye olma		
Üye olan	11	4.6
Üye olmayan	226	95.4
Bilimsel toplantılara katılma		
Katılan	187	78.9
Katılmayan	50	21.1
Sürekli yayın takip etme		
Düzenli olarak takip eden	27	11.4
Düzensiz olarak takip eden	103	43.5
Takip etmeyen	107	45.1
Bilgisayar kullanmayı bilme		
Bilen	201	84.8
Bilmeyen	36	15.2
Toplam	237	100.0

Hemşirelerin bazı özelliklere göre araştırma sürecinde yer alma durumlarına bakıldığında; genç (21-25 yaş grubu), bekar, yüksek lisans ve lisans mezunu, çalışma süresi 5 yıldan daha az olan ve dahili kliniklerde çalışan hemşirelerin, bir araştırma sürecinde yer alma sıklıkları diğerlerine göre daha yüksekti. Gruplar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı idi ($p<0.05$) (Tablo 3).

Hemşirelerin çoğunluğu, hemşirelik alanında yapılan araştırma sonuçlarının hasta bakımında kullanılması gerektiği (%84.8), hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmanın hemşirelik hizmetlerinin kalitesini yükselteceği (%88.6), araştırma sonuçlarını kullanarak hasta bakımı vermenin hemşirenin bağımsızlığını arttıracığı (%81.4) ve hemşirelik araştırmalarının hemşireliğin bilimsel bir meslek olarak gelişmesine katkı vereceği (%88.6) görüşüne katıldıklarını belirtmektedir. Diğer taraftan hemşirelerin %60.3'ü hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmaktan çok, deneyimlerden yararlanmanın daha önemli olduğu ifadesine kısmen katılmıştır (%11.8 katılan, %48.5 kısmen katılan) (Tablo 4).

Tablo 3. Hemşirelerin bazı özelliklere göre araştırma sürecinde yer alma durumlarının dağılımı

Özellikler	Araştırma sürecinde yer alma durumu				Test
	Yer alan		Yer almayan		
	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş					
21-25	49	45.4	28	21.7	$\chi^2=16.137$ p=0.001
26-30	35	32.4	51	39.5	
31-35	14	13.0	28	21.7	
36 ve üzeri	10	9.3	22	17.1	
Medeni Durum					
Evli	41	38.0	72	55.8	$\chi^2=7.509$ p=0.006
Bekar	67	62.0	57	44.2	
Eğitim düzeyi					
Yükseklisans ve lisans	89	82.4	64	49.6	$\chi^2=27.632$ p=0.000
Önlisans ve SML	19	17.6	65	50.4	
Çalışma Yılı					
5 yıl ve daha az	71	65.7	56	43.4	$\chi^2=11.785$ p=0.001
6 yıl ve üzeri	37	34.3	73	56.6	
Çalışma ortamı					
Dahili klinikler	43	39.8	53	41.1	$\chi^2=8.176$ p=0.017
Cerrahi klinikler	36	33.3	24	18.6	
Diğer klinikler*	29	26.9	52	40.3	

*Acil, Ameliyathane, Hemodializ ve Yoğun Bakım bu grupta toplanmıştır.

Hemşirelerin çoğunluğu araştırma sonuçlarını kullanarak bakımın niteliğinin artırılması için akademisyen ve klinik hemşirelerinin işbirliği içinde çalışması gerektiğini (%88.2) ve bu tür araştırmaların sonuçlarının klinik uygulama alanına daha kolay yansıtılabileceğini (%81.9) düşünmektedirler. Hemşirelerin %39.2'si araştırma yapmanın hemşire akademisyenlerin işi olduğunu ifade ederken, %36.3'ü araştırma yapmanın bir uzmanlık işi olduğu ifadesine katılmadığı belirlendi. Bununla birlikte hemşirelerin %78.5'i farklı eğitim düzeyine sahip hemşirelerin araştırma sürecine katılma boyutlarının da farklı olması gerektiğini belirtti (Tablo 4).

Hemşirelerin %84'ü her hemşirenin okuduğu bir araştırma makalesinde yer alan araştırma sonuçlarını yorumlayabilmesi gerektiğini düşünürken, yarıdan fazlası (%61,6) hemşirelerin bu konuda, çoğunluğu ise (%90.7) araştırma sonuçlarına ulaşma konusunda güçlük yaşadıklarını belirtti (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelerin araştırma süreci ve klinik uygulamada araştırma sonuçlarının kullanımı ile ilgili görüşleri

Görüşler	Katlıyorum		Kısmen katlıyorum		Katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hemşirelikte yapılan araştırma sonuçlarını hasta bakımında kullanmak gerekir.	201	(84.8)	34	(14.3)	2	(0.8)
Her hemşire bağımsız olarak başından sonuna kadar bir araştırma sürecini yürütebilir.	124	(52.3)	95	(40.1)	18	(7.6)
Hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmaktan çok deneyimlerden yararlanmak daha önemlidir.	28	(11.8)	115	(48.5)	94	(39.7)
Her hemşire okuduğu bir araştırma makalesinde yer alan araştırma sonuçlarını değerlendirebilmelidir.	199	(84.0)	35	(14.8)	3	(1.3)
Hemşirelik araştırmaları hemşireliğin bilimsel bir meslek olarak gelişmesine katkı verir.	210	(88.6)	20	(8.4)	7	(3.0)
Araştırma yapmak hemşire akademisyenlerin işidir.	23	(9.7)	70	(29.5)	144	(60.8)
Araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılabilmesi için araştırma konularının klinik ortamlarda yaşanan sorunlardan seçilmesi gerekir.	121	(51.1)	98	(41.4)	18	(7.6)
Hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmak hemşirelik hizmetlerinin kalitesini artırır.	210	(88.6)	26	(11.0)	1	(0.4)
Hemşireler, hemşirelik alanında yapılan araştırma sonuçlarına ulaşmada güçlük yaşamaktadır.	103	(43.4)	112	(47.3)	22	(9.3)
Hemşireler araştırma makalelerini okuyup, anlama ve değerlendirmede güçlük yaşamaktadır.	39	(16.5)	107	(45.1)	91	(38.4)
Araştırma sonuçlarını kullanarak bakımın niteliğinin artırılması için akademisyen ve klinik hemşirelerinin işbirliği içinde çalışması gerekir.	209	(88.2)	20	(8.4)	8	(3.4)
Tüm hemşirelerin hemşirelik alanındaki araştırmalara katılma sorumlulukları vardır.	175	(73.8)	47	(19.8)	15	(6.3)
Her hemşire hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanabilir.	171	(72.2)	52	(21.9)	14	(5.9)
Araştırma yapmak uzmanlık işidir.	58	(24.5)	93	(39.2)	86	(36.3)
Akademisyenler ve klinik hemşireler tarafından işbirliği içinde yapılan araştırmaların sonuçları klinik uygulamaya alanına daha kolay yansıtılabilir.	194	(81.9)	36	(15.2)	7	(3.0)
Araştırma sonuçlarını kullanarak hasta bakımı vermek hemşirenin bağımsızlığını artırır.	193	(81.4)	32	(13.5)	12	(5.1)
Farklı eğitim düzeyine sahip hemşirelerin araştırma sürecine katılma boyutları da farklıdır.	112	(47.3)	74	(31.2)	51	(21.5)

TARTIŞMA

Çalışmamızda, hemşirelerin %80.6'sı hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullandıklarını belirtmiştir. Parahoo ve Mccaughan (2001) tarafından yapılan bir çalışmada, hemşirelerin yalnızca %10'unun araştırma temelli çalıştıkları bulunmuştur. Bu çalışmada, araştırma bulgularını kullanmayan hemşireler buna gerekçe olarak araştırma sonuçlarına göre bakımda değişiklik yapma konusunda kendilerinin yetkilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Veeremah (2004)'ın hemşirelerin çalışmalarında araştırma bulgularını kullanma durumlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada hemşirelerin %50.5'inin araştırma bulgularını kullandıkları diğerlerinin ise araştırma bulgularını yorumlama konusunda bilgilerinin yetersiz olduğunu belirttikleri bulunmuştur. Yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Bjoerkstroe ve Hamrin 2001, Eller ve diğ. 2003, Glacken ve Chaney 2004). Estabrooks (1999) "hemşirelikte ne biliniyor?" "ne yapılıyor?" sorularına yanıt aradığı çalışmasında, hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanmaları konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini ancak bakımın kalitesinin artırılması için araştırma sonuçlarının kullanımının da gerekli olduğunu düşündüklerini vurgulamaktadır. Emiroğlu ve arkadaşları (2005) tarafından ülkemizde yapılan bir çalışmada, hemşirelerin %50.2'si hemşirelik bakımında araştırma sonuçlarından yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada hemşirelerin hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanma oranının diğer çalışma sonuçlarından elde edilen oranlardan yüksek olduğu görülmektedir. Burada yanıtlanması gereken soru "hemşirelerin araştırma bulgularını bakımda kullanmaktan ne anladıkları? ve araştırma bulgularını bakımda nasıl kullandıkları?"dır. Ancak çalışmamızda bu sorunun yanıtı aranmamıştır.

Yapılan bir çalışmada hemşirelerin eğitim düzeyleri arttıkça araştırma kullanım oranlarının arttığı, özellikle araştırma sürecinde yer alma ve bu konuda kurslara katılmanın, bakımda araştırma sonuçlarını kullanma oranını arttırdığı bulunmuştur (Veeramah 2004). Diğer taraftan bu çalışmada hemşirelerin %45.6'sının herhangi bir araştırma sürecinde yer aldığı, hemşirelerin araştırma sürecinin hangi aşamasında yer aldıkları incelendiğinde, yarıdan fazlasının tez çalışması kapsamında bir araştırma sürecinde bulduklarını ifade ettiği belirlendi. Genç (21-25 yaş grubu), bekar, yüksek lisans ve lisans mezunu, 5 yıldan daha az süredir ve dahili kliniklerde çalışan hemşirelerin bir araştırma sürecinde yer alma sıklıklarının diğerlerine göre daha yüksek ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Ülkemizde Khorshid (1996) tarafından lisans mezunu 120 hemşire ile yapılan bir çalışmada, hemşirelerin %39.17'sinin daha önce bir araştırma yürüttüğü, %45'inin ise bilimsel etkinliklere katıldığı ve %30'unun mesleki dergileri takip ettiği belirtilmektedir. Yava ve arkadaşları (2007) tarafından Ankara'da dokuz hastanede toplam 631 hemşire ile gerçekleştirilen çalışmada, hemşirelerin yalnızca %11.3'ünün bir araştırma sürecine katıldığı belirlenmiştir. Yava ve arkadaşlarının çalışması hemşirelerin %30'unun bilimsel toplantılara katıldıkları ve %90.8'nin takip ettiği bir süreli yayının olmadığını da göstermektedir. Çalışmamızda hemşirelerin yalnızca %4.6'sının HEMAR-G Derneği'ne üye olduğu belirlendi. Bu oran istenen düzeyin çok altındadır. Hemşirelerin %78.9'u en az bir kez mesleki bilimsel bir toplantıya (kongre,

sempozyum, seminer) katıldığı ve çok azının düzenli olarak bilimsel bir yayın takip ettiği belirlendi. Gerek bizim çalışmamızda bulunan sonuçlar gerekse ülkemizde yapılan diğer çalışma sonuçları hemşirelerin araştırmalara katılma, bilimsel yayın takip etme, mesleki toplantılarda yer alma oranlarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Oysa çalışmacılar hemşirelerin dernek üyelikleri, bilimsel toplantılara katılma, süreli yayın izleme, bilgisayar kullanma ve araştırma ile ilgili bilgi ve tutumlarının araştırma kullanımında etkili olduğunu ve hemşirelerin bu özelliklerinin gelişmiş olmasının önemli olduğunu vurgulamaktadırlar (Milner ve diğ. 2006, Veeramah 2004).

Hemşirelerin çoğunluğu hemşirelik alanında yapılan araştırma sonuçlarının hasta bakımında kullanılması gerektiğini, hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmanın hemşirelik hizmetlerinin kalitesini yükselteceğini, araştırma sonuçlarını kullanarak hasta bakımı vermenin hemşirenin bağımsızlığını arttıracığını ve hemşirelik araştırmalarının hemşireliğin bilimsel bir meslek olarak gelişmesine katkı vereceğini belirtmektedir. Emiroğlu ve arkadaşları (2005) tarafından hemşirelerin araştırmalara katılma durumları, araştırmaya ilişkin görüşleri ve bilgi gereksinimlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, hemşirelerin %39.7'si araştırmaların hemşireliğin gelişmesini sağlayacağını, %27.3'ü hizmeti iyileştireceğini, %15.7'si bilimselliği arttıracığını belirtmişlerdir. Bizim çalışma sonucumuz hemşirelerin araştırma konusuna olan duyarlılıklarının daha fazla olduğunu düşündürebilir. Ancak hemşirelerin %60.3'ünün hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmaktan çok deneyimlerden yararlanmanın daha önemli olduğu ifadesine katılması, üzerinde durulması gereken bir sorun olduğunu gösterebilir. Bu durumda hemşirelerin araştırmanın önemini bildikleri ancak uygulamada nasıl kullanacakları konusunda bilgi ve beceri yetersizliği yaşadıkları söylenebilir. Nitekim hemşirelerin çoğunluğunun araştırma sonuçlarını kullanarak bakımın niteliğinin artırılması için akademisyen ve klinik hemşirelerinin işbirliği içinde çalışması gerektiğini ve bu tür araştırmaların sonuçlarının klinik uygulama alanına daha kolay yansıtılabileceğini düşünmeleri yukarıda ifade edilen düşünceyi destekler niteliktedir. Hemşirelerin %39.2'si araştırma yapmanın hemşire akademisyenlerin işi olduğunu ifade ederken, %36.3'ü araştırma yapmanın bir uzmanlık işi olduğu ifadesine katılmadığını belirtmektedir. Bununla birlikte hemşirelerin %78.5'i farklı eğitim düzeyine sahip hemşirelerin araştırma sürecine katılma boyutlarının da farklı olması gerektiğini ifade etmektedirler. Milner ve arkadaşları da (2006) klinik hemşirelerinin araştırma sonuçlarını bakımda nasıl kullanacaklarını bilmediklerini ve bu sorumluluğunun akademik hemşirelerde olduğunu, klinik ve akademik hemşirelerin birlikte çalışmalarının önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Hemşirelerin %84'ü her hemşirenin okuduğu bir araştırma makalesinin de yer alan araştırma sonuçlarını yorumlayabilmesi gerektiğini düşünürken, yarıdan fazlası bu konuda güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Emiroğlu ve arkadaşlarının (2005) yaptığı çalışmada da, hemşirelerin %32'si araştırma yapma konusunda yeterli bilgisinin olmadığını, %62'si bu konuda eğitime gereksinimlerinin olduğunu söylemektedirler. Yava ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan çalışmada ise hemşirelerin %35.1'inin araştırma konusunda bilgisinin olmadığı sonucu elde edilmiştir. Olade (2003) hemşirelerin %20'sinin araştırma konusunda bilgisinin olmadığını belirlemiştir. Parahoo ve arkadaşları (2001) ise

bu oranı %71.1 olarak bulmuşlardır. Bizim çalışmamıza benzer şekilde diğer çalışmalar da hemşirelerin araştırma konusunda bilgiye gereksinimlerinin olduğunu ortaya koymaktadırlar. Çalışmamızda hemşirelerin çoğunluğu hemşirelerin araştırma sonuçlarına ulaşma konusunda da güçlük yaşadıklarını belirtmiştir. Hemşirelerin büyük bir bölümünün mesleki yayın takip etmedikleri bulgusu düşünüldüğünde, bunun nedeninin yayınlara nasıl ulaşacaklarını bilememeleri olabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma yalnızca bir hastanede çalışan hemşirelerle yapıldığından sonuçlar tüm hemşirelere genellenebilir özellikte değildir. Diğer taraftan veri toplama formunun, hemşirelerin araştırma sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla kullanılan ifadelerden oluşan bölümü, geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış bir form olmamasına karşın, literatür bilgileri ve uzman görüşleri doğrultusunda yapılandırılmıştır. Bu nedenle açıklanan sınırlılıklara karşın çalışma sonuçlarının hemşirelerin araştırma ve hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullanmaya ilişkin görüşlerine yönelik sınırlı ama temel bir bilgi sağladığı düşünülmektedir.

Bu araştırma sonucunda, hemşirelerin çoğunluğunun hemşirelik araştırmalarına ilişkin olumlu görüş içinde bulunduğu saptanmıştır. Hemşirelerin araştırma sürecinde yer alma oranlarının düşük olduğu ve araştırma sürecinde yer alan hemşirelerin çoğunluğunun tez çalışması kapsamında süreçte yer aldıkları belirlenmiştir. Hemşirelerin hasta bakımında araştırma sonuçlarını kullandığını düşünme oranları ise gerek ülkemizde gerekse yurt dışında yapılan çalışma sonuçlarına göre yüksek bulunmuştur. Genç, bekar, yüksek lisans ve lisans mezunu, beş yıldan daha az süredir ve dahili kliniklerde çalışan hemşireler araştırma sonuçlarını bakımda daha fazla kullandığını ifade etmektedirler. Hemşirelerin HEMAR-G derneğine üye olma ve düzenli süreli yayın takip etme oranı oldukça düşük bulunmuştur. Hemşirelerin yarıdan fazlası bilimsel toplantılara katılmıştır.

Hemşirelerin çoğunluğu araştırma sonuçlarının bakımda kullanılması gerektiğini bu şekilde hemşireliğin bilimsel bir meslek olarak gelişebileceği, hizmetin kalitesinin ve otonominin artacağı düşüncesine katılmaktadırlar. Hemşirelerin yarısı klinik ortamda yaşanan sorunları araştıran çalışmaların sonuçlarının daha fazla kullanılacağını belirtmektedirler. Ayrıca hemşireler bakımın niteliğinin artırılması için klinik ve akademik hemşirelerin birlikte çalışmalarının gerektiğini, her hemşirenin araştırma sürecine katılma sorumlulukları olduğunu ifade etmektedirler. Bununla birlikte hemşireler araştırma sonuçlarını okuyup anlama ve sonuçlara ulaşma konusunda güçlük yaşadıklarını belirtmektedirler.

Bu sonuçlar doğrultusunda; klinikte çalışan hemşirelerin hemşirelik araştırmalarına ilişkin olumlu görüşlerinin daha da geliştirilmesi için hemşirelere yönelik araştırma ve araştırma sonuçlarını bakımda kullanma konusunda eğitim programlarının ve araştırma kurslarının düzenlenmesi, hastane ile akademik alanlarının işbirliği içinde hemşirelik bakımını geliştiren çalışmalar yapılması, dernek üyelikleri, süreli yayın takip etme, kongre ve sempozyum gibi mesleki toplantılara katılım konusunda

olanakların geliştirilmesi, hemşirelerin araştırma sonucunu bakımlarında nasıl kullandıklarını araştıran çalışmaların yapılması önerilebilir.

Yazarların Katkıları

Çalışma tasarımı : M K, Z G, M Y, S D

Veri toplama ve/veya analiz: M K, Z G, M Y

Makalenin hazırlanması: M K, Z G, M Y, S D

KAYNAKLAR

Bayık A (2002) Hemşirelik disiplini ve araştırma. Hemşirelikte Araştırma İlke, Süreç ve Yöntemleri. Erefe İ.(Ed), Hemar-G yayını, Odak Ofset, Ankara,13-30.

Bjoerkstroe ME, Hamrin EKF (2001) Swedish nurses' attitudes towards research and development within nursing. *Journal of Advanced Nursing* **34**(5), 706-714

Champagne MT, Tornquist EM, Funk SG (1997) Achieving research-based practice. *American Journal of Nursing* **97** (5), Retrieved May, 15, 2008 from: <http://www.ajn.org/ajn>.

Glacken M, Chaney D (2004) Perceived barriers and facilitators to implementing research findings in the Irish practice setting. *Journal of Clinical Nursing* **13**,731-740.

Görak G (1995) Hemşirelik araştırmalarında karşılaşılan sorunlar. *Hemşirelik Bülteni* **9** (35), 1-6.

Eller LS, Kleber E, Wang SL (2003) Research knowledge, attitudes and practices of health professionals. *Nursing Outlook* **51**(4),165-170.

Emiroğlu ON, Ünlü H, Terzioğlu F, Bulut H (2005) Hemşirelerin araştırmalara katılma durumları, araştırmaya ilişkin görüşleri ve bilgi gereksinimleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* **5** (1), 64-86.

Estabrooks CA (1999) The conceptual structure of research utilization. *Research in Nursing & Health* **22** (3),203-216.

Estabrooks CA (2003) Translating research into practise: implications for organizations and administrators. *Clinical Journal of Nursing Research* **35** (3), 53-68.

Estabrooks CA, Floyd JA, Scott-Findlay S, O'leary KA, Gushta M (2003) Individual determinants of research utilization: a systematic review. *Journal of Advanced Nursing* **43**(5), 506–520

French B (2005) Evaluating research for use in practice: what criteria do specialist nurses use? *Journal of Advanced Nursing* **50** (3), 235–243.

French P (2000) Evidence-Based Nursing: a change dynamic in a managed care system. *Journal of Nursing Management* **8**,141-147.

Holleman G, Eliens AG, Van Vliet M, Van Achterberg T (2006) Promotion of evidence-based practice by professional nursing associations: literature Review *Journal of Advanced Nursing* **53** (6), 702–709.

- Kajermo KN, Nordström G, Krusebrant A, Björvell H** (1998) Barriers to and facilitators of research utilization, as perceived by a group of registered nurses in Sweden. *Journal of Advanced Nursing*, **27**, 798-807.
- Kajermo KN, Unden M, Gardulf A, Eriksson LE, Orton ML, Arnetz BB, Nordstro MG** (2008) Predictors of nurses perceptions of barriers to research utilization. *Journal of Nursing Management* **16**, 305–314.
- Kuuppelomeki M, Tuomi J** (2003) Finnish nurses' views on their research activities. *Journal of Clinical Nursing* **12**, 589–600.
- Kocaman G** (2002) Hemşirelik araştırmalarının değerlendirmesi ve kullanımı. İçinde: Erefe İ (Ed), *Hemşirelikte Araştırma İlke, Süreç ve Yöntemleri*. Odak Ofset, Ankara, 280-287.
- Khorshid L** (1996) Hemşirelerin hemşirelik araştırmalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* **12**, 13-19.
- Meijers JMM, Janssen MAP, Cummings GG, Wallin L, Estabrooks CA, Halfens RYG** (2006) Assessing the relationships between contextual factors and research utilization in nursing: systematic literature review. *Journal of Advanced Nursing* **55**(5),622-635.
- Milner M, Estabrooks CA, Myrick F** (2006) Research utilization and clinical nurse educators: a systematic review. *Journal of Evaluation in Clinical Practice* **12**(6),639–655.
- Olade RA** (2003) Attitudes and factors affecting research utilization. *Nursing Forum* Volume 38(4), 5-15.
- Oranta O, Routasalo P, Hupli M** (2002) Barriers to and facilitators of research utilization among Finnish registered nurses. *Journal of Advanced Nursing*, **11**, 205-213.
- Parahoo K** (2000) Barriers to, and facilitators of, research utilization among nurses in Northern Ireland. *Journal of Advanced Nursing* **31** (1), 89-98.
- Parahoo K, Mccaughan EM** (2001) Research utilization among medical and surgical nurses: a comparison of their self reports and perceptions of barriers and facilitators. *Journal of Nursing Management* **9**, 21-30.
- Retras A** (2000) Barriers to using research evidence in nursing practice. *Journal of Advanced Nursing* **31** (3), 599-606
- Rycroft-Malone J** (2004) The PARIHS framework- aframework for guiding the implementation of evidence of evidence-based practise. *Journal of Nursing Care Quality* **19**(4),297-304.
- Rodgers SE** (2000) The extent of nursing research utilization in general medical and surgical wards. *Journal of Advanced Nursing* **32** (1), 182-193.
- Veeramah V** (2004) Utilization of research findings by graduate nurses and midwives. *Journal of Advanced Nursing* **7** (2), 183-191.
- Yava A, Tosun N, Çiek H, Yavan T, Terakye G, Hatipoęlu S** (2007) Hemşirelerin Araştırma Sonuçlarını Kullanımında Engeller Ölçeęi'nin geçerlilik ve güvenirliliği. *Gülhane Tıp Dergisi* **49**, 72-80.